

En ekte Stenbakk

En historie om restarbeidsevne

Historier fra virkeligheten

Noen kan skryte av å ha en Picasso, eller en Munch eller kanskje en ekte Savio på veggen. Det kan ikke jeg. Istedet har jeg en ekte Stenbakk på hytta. Dvs originalen, den egentlige Stenbakk, går levende rundt i Pasvikdalen, mens det jeg har på hytta er et av hans produkter, et flott hjørneskap med border og lister.

Denne historien handler om 80 år gamle Arne Stenbakk fra Sameti ved Pasvikelva, grenseelva som nå er grense mot Russland, men som tidligere har vært grenselv mot både Finland og Sovjetunionen.

Det er mange temaer som kunne vært brukt som hovedtema når en person fra «ødemarken» skal portretteres. Kanskje kunne denne historien handle om det å bli født av finsktalende foreldre innenfor Norges grenser, og hvordan han etter hvert ble norsk/finsk tospråklig? Eller man kunne ha beskrevet livet på skoleinternatet på Strand med seks uker på skole og seks uker hjemme? Man kunne ha fortalt om oppveksten i et okkupert land, der tyskerne tok skolen i bruk i 1940, slik at de tre årene med skole fra han var syv til han var ti år gammel var alt han fikk med seg av grunnskole i Norge. Et annet spennende tema er hvordan de tyske okkupantene nektet å etterkomme ordre om å utføre brent jords taktikk; etter over tre års okkupasjon av Pasvikdalen var mange av tyskerne blitt så glad i området og folkene, at det for dem var uaktuelt å svi av befolkningens hus, lokalbefolkningen ble til og med invitert til å komme og forsyne seg av tyske depoter før tyskerne satte fyr på dem. Alternativt kunne temaet ha vært hvordan han som 15-åring hjalp til med å ro sovjetiske soldater fra den røde armé over Pasvikelva i oktoberdagene 1944, slik at de kunne jage de tyske okkupantene ut av Øst-Finnmark. Den mest dramatiske historien som kunne vært brukt som tema var nok det som skjedde samme høsten da han gikk seg en tur med sin bror og svoger, da svogeren plutselig trødde på en landmine og fikk det ene beinet revet av, hvordan de fikk ham i robåt og rodde ham ned Pasvikelva til Svanvik der det var et sovjetisk feltlasarett, men der svogeren likevel døde av blødningene som minen hadde forårsaket.

Kanskje noen av disse temaene kan bli beskrevet en annen gang, men temaet som jeg vil beskrive denne gangen er et kjent begrep innen trygdemedisin, velkjent av alle allmennleger, nemlig begrepet «Restarbeidsevne».

Arne ble født med normalt syn, men ble blind i ungdomsårene. Høyre øye ble truffet av en tresplint mens han drev med vedhogst i 1943. Splinten ble tatt ut, men skaden var stor og gradvis utviklet han grå stær og mistet synet helt på dette øyet. I 1945, han var da blitt 15 år, lekte han «slå på pinne»-leken, med det resultatet at pinnen traff ham rett i

det venstre øyet og ødela det helt. Til tross for to måneders opphold på sykehuset i Boden i Nord-Sverige var synet på dette øyet ikke til å berge. Han fikk senere glassøye på venstre side. Han var således blitt blind i en alder av 15 år.

Hva gjør så en ung mann som står på terskelen til å starte på voksenlivet med arbeid, og voksenetablering, og som plutselig mister synet, først på det ene og deretter på det andre øyet? Det ville vært lett å forstå om han var blitt bitter, deprimert og sturende. Men nei. I det han kjente at han mistet synet på det andre øyet hørte han en stemme si til ham at «Du skal få se i himmelen». Han var sikker på at det var Gud selv som snakket til ham, og disse ordene fylte ham umiddelbart med fred, og alt av bekymring forsvant. Han har alltid vært troende, og han innfant seg raskt med at han i livet på jorda ville være blind, men at det ville komme en tid etter livet på jorda, og da ville han kunne se igjen. Han sier selv at det var godt at han forsonet seg med sin skjebne så raskt, mange andre blinde han har møtt har vært både bitre og depressive, noe som ikke tjener noen hensikt.

Etter oppholdet i Boden kom han hjem, og som 15-åring hjemme i Pasvik var det bare å hive seg rundt og delta i de aktivitetene som trengtes i familien. Som en av til sammen seks søsken var det alltid noen han kunne gjøre ting sammen med, mange aktiviteter trengte seende øyne, og om ikke han kunne se, så kunne vel en av hans søsken hjelpe ham med det! Tross manglende syn var han sammen

med sine søsken på fiske med stang både fra båt og land, og han drev med snarefangst av rypere og hare, der de snarene som stod lengst unna kunne medføre en skitur på tre til fire kilometer hver vei. Han ble satt i vedhogst og multebærplukking, «men det ble da en del kart» innrømmer han med et smil. Til og med garnbøting utførte han med den største selvfølgelighet.

Da han var fylt 18 år kom han inn på Blindeskolen på Huseby i Oslo, der gikk han i tre år. Han søkte seg inn på møbelsnekkerlinja, og kom inn der, til tross for at han i sin treårige skolegang ikke hadde rukket å ha befatning med sløydafaget.

Som blind blir det nok anatomisk feil å si at han fikk et godt øye til Kristina fra Hafslø, som jobbet som kjøkkenhjelp ved Blindeskolen, men det oppstod i hvert fall søt musikk mellom de to. Da han var ferdig på denne skolen i 1951, var det de to som reiste nordover til Pasvikdalen. Der fikk de et par år seinere bygget seg hus, bare noen kilometer fra hjemplassen hans. De fikk etter hvert to barn og levde som en hvilken som helst funksjonsfrisk familie.

Arne medgir at det å leve aleine som blind ikke er lett, verken økonomisk eller praktisk, så det å være to gjorde livet på alle vis livet lettere for ham. Kristina fikk seg jobb på skolen på Skogfoss, og Arne tok oppdrag som møbelsnekker. Blindetrygden han fikk fra Staten gav ikke det

store tilskuddet forteller de; 60 kroner utbetalt per kvartal var ikke noe å bli feit av!

Fra Blindeskolen fikk han med seg verktøyet som han hadde brukt der nede i undervisningen, som en slags etablererstøtte fra skolen. Hjemme fikk han satt opp en egen bygning til sitt snekkerarbeid, og der kunne han etter hvert etablere bedriften. Etter hvert gikk han til anskaffelse av elektrisk utstyr slik som avretterhøvel, boremaskin, fres, kappsag, båndsag og pussemaskin. Men lyspære i taket trengtes ikke!!

Når jeg besøker ham i snekkerbua er det april og det er ikke lenge før sommeren og midnattssola sørger for at det er lyst i Pasvikdalen døgnet rundt, og derved er også arbeidsplassen godt opplyst. Men jeg er blitt fortalt av andre som har kommet på besøk vinterstid at det å oppsøke Arne Stenbakk i hans snekkerbu har vært en selsom affære. I bekmørke har man hørt hvining av sag og fres og kjent dusjen av sagflis, og man har lurt på hvordan noen kan holde på med slikt arbeid i stup mørke uten å sage av seg det man har av fingre og hender. Men med en smil viser han fram ti fingre, og kan derved bevise at mens han var uheldig med øynene i sin ungdomstid, så har han berget seg godt som blind møbelsnekker!

Han forteller at han har levd et fullstendig fullverdig liv tross hans manglende synsevne.

Teltturer, fisketurer, skiturer, bærplukking; alt som vanlige mennesker ønsker å være med på har han fått delta i.

Han lærte seg blindeskrift, men medgir at det å være møbelsnekker og få træler på fingrene, ikke var det beste yrket han kunne ha valgt seg når han også ønsket å ha følelse i fingrene slik at han kunne lese blindeskriften.

De siste årene har det blitt mindre blindeskrift; stort sett bare Bibelen og salmeboka. Ellers går det mye på lydbøker og lydavisere.

Om han ville søke om erstatning for tapt skolegang? Eller uføretrygd pga blindhet? Ikke tale om. Han synes at det i dag er for lett å kreve erstatning og trygd. Det er sunt med utfordringer, sunt å jobbe, sunt å bli sliten og trøtt.

Han er nå fylt 80 år og er frisk på alle vis. Han hogger fortsatt vinterved til eget bruk, og når svigersønnen må ha hjelp med å bøte garnene etter sommersesongen er det godt å kunne ty til svigerfaren på Sameti i Pasvikdalen.

Når jeg hører ord som funksjonsvurdering og restarbeids-evne går alltid mine tanker til Arne Stenbakk. Han lever opp til ordene om at det er viktig å se etter muligheter, ikke etter begrensninger.

På hytta kan jeg sitte og betrakte og beundre det fine hjørneskapet som han snekret til meg for noen år siden. Andre kan ha sin Picasso eller Munch. Jeg er strålende fornøyd med å ha en ekte Stenbakk.

